

Op de rooster: dierlijke mest - overschot of evenwicht?

3 MAART 2016

Sinds enkele weken mogen landbouwers weer mest aanvoeren op hun akkers. Een drukke periode op het veld, die het begin aankondigt van een nieuw seizoen (hoera!). Maar hoe zit het eigenlijk met onze mestproductie. Is die in evenwicht of kampen we nog steeds met een overschot?

Lees meer over: [mest op de rooster](#)

Beeld: soulstormer - photocase.com

Sinds enkele weken mogen landbouwers weer mest aanvoeren op hun akkers. Een drukke periode op het veld, die het begin aankondigt van een nieuw seizoen (hoera!). Mest wordt de laatste decennia geassocieerd met bodem- en watervervuiling, door de overschottenproblematiek die aan het licht kwam vanaf de jaren '70. Na jaren van groei en geloof in vooruitgang werden wij als burger geconfronteerd met onheilsberichten over de kwaliteit van onze waterlopen en vervuiling van onze bodems. Landbouwers van hun kant werden na twee decennia van stimulerend beleid met de vinger gewezen, en kregen beperkende regels opgelegd. Hoe ver staan we in die strijd om proper water, 25 jaar na invoering van de Europese nitraatrichtlijn? En hoe zit het met onze mestproductie. Is die intussen in evenwicht of kampen we nog steeds met een overschot?

In evenwicht

De Vlaamse mestbalans is **sinds 2007** in evenwicht. Dat wil zeggen dat het aanbod volgens de wettelijke regelingen kan worden **afgezet, verwerkt of geëxporteerd**. Enkele cijfers:

- De mestproductie steeg tot ongeveer 2000, waarna ze **daalde** tot 2007-2008. Die daling was het gevolg van het inkrimpen van de veestapel en een verbetering van de voederefficiëntie. Vanaf 2007-2008 **stijgt** de mestproductie echter weer, omdat ook de veestapel opnieuw groeit.
- In 2014 werd 125,1 miljoen kg stikstof uit dierlijke mest geproduceerd en 60,9 miljoen kg fosfaat. 86,7 miljoen kg stikstof en 38,7 miljoen kg fosfaat daarvan werd afgezet op Vlaamse velden ('aanbod'), 38,5 miljoen kg stikstof en 22,3 miljoen kg fosfaat werd verwerkt en geëxporteerd.
- In totaal werd in 2014 104,6 miljoen kg stikstof en 45,3 miljoen kg fosfaat uitgereden op de velden ('afzetruimte').
- Behalve dierlijke mest werden in 2014 kunstmest (40,1 miljoen kg stikstof, 1,2 miljoen kg fosfaat) en andere meststoffen gebruikt (1,5 miljoen kg stikstof, 0,8 miljoen kg fosfaat), zoals groen- en GFT-compost.
- Sinds 1996 is de **mestverwerking en -export** in Vlaanderen sterk gestegen. Ze vormen een belangrijke piste om het mestoverschot terug te dringen. In 2012 werd bijvoorbeeld 22 procent van de stikstof uit dierlijke mest verwerkt.

Maar...

Ondanks het feit dat onze mestbalans al bijna een decennium in evenwicht is, verbetert de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater **niet snel genoeg**. En net dat is het eigenlijke doel van ons mestbeleid, dat gebaseerd is op de Europese nitraatrichtlijn. Volgens die richtlijn mogen de nitraatconcentraties (stikstof) **tegen 2018 in nog slechts 5 procent** van de Vlaamse MAP-meetpunten (in kleine waterlopen) overschreden worden. Maar in 2014 werd die norm nog overschreden in 21 procent van de meetpunten. Er is dus nog wat werk aan de winkel. In het [Milieuraapport \(MIRA\)](#) bijvoorbeeld lezen we: "Hoewel er (vooral) door EU-beleid al veel tegen lucht- en waterverontreiniging is gedaan en de problemen in Europa sinds 1980-1990 met 10-20 procent afgenomen zijn, ligt er nog een grote opgave. De stikstofniveaus in lucht en oppervlaktewater zijn immers nog steeds 3-6 keer zo hoog als in 1900."

Enkele cijfers uit het [Milieu-](#) en [Mestrapport](#):

- In seizoenen 1999-2000 werd de **nitraatnorm** in meer dan de helft van de **oppervlaktewater**meetpunten overschreden. Tegen 2008-2009 was dit aantal gehalveerd (27%), maar sindsdien **vertraagde** de daling. In 2013-2014 bedroeg het aantal overschrijdingen nog 21 procent, terwijl het streefdoel tegen 2014 eigenlijk 16 procent bedroeg. Het doel om de overschrijdingen te beperken tot 5 procent tegen 2018, lijkt dus nog veraf. Bovendien zijn er grote regionale verschillen in de kwaliteit van het oppervlaktewater.
- De nitraatconcentraties in de **grondwater**meetpunten dalen. In 2014 werd al de doelstelling voor 2018 gehaald, al zijn er ook hier regionale verschillen.
- Tussen 2000 en 2008 **daalde** de **verzurende emissie** (zwaveldioxide, ammoniak en stikstofoxiden) naar de lucht met 26 procent en de belasting van het oppervlaktewater met **fosfor** met 25 procent. Dit door een krimpende veestapel, dalend kunstmestgebruik, toepassing van emissiearme technieken, gebruik van nutriëntarme voeders (eiwit- en fosforarm) en toenemende mestverwerking. Na 2008 **stagneerde** deze evolutie echter, omdat de veestapel opnieuw groeide.
- Tussen 1990 en 2007 is het **overschot op de bodembalans** (indicator voor het potentieel verlies van nutriënten uit de landbouwbodem naar het milieu) met 68 procent gedaald voor stikstof en met 95 procent voor fosfor. Tussen 2007 en 2011 schommelde het overschot voor stikstof tussen 32 en 51 kg/ha (doelstelling was 70 kg/ha tegen 2010) en daalde het overschot voor fosfor verder tot in de buurt van een nuloverschot (doelstelling was 3,6 kg/ha). Hieruit kan "voorzichtig geconcludeerd worden" dat het aanbod van fosfor **in evenwicht** is met de vraag, en dat na jarenlange fosforaccumulatie. Er zijn echter grote **regionale verschillen** in het overschot op de bodembalans. De gunstige toestand op Vlaams niveau is nog niet in alle rivierbekkens terug te vinden.

Ter info, voor een beter begrip van de cijfers:

- De kwaliteit van ons **oppervlaktewater** wordt gemonitord via het MAP-meetnet, dat ongeveer 760 meetpunten telt in kleinere waterlopen die specifiek door de landbouw worden beïnvloed. Dit meetnet wordt nog verfijnd.
- De impact van landbouw op **grotere waterlopen** wordt gemonitord via de resultaten van het operationeel meetnet in de Vlaamse waterlichamen.
- De kwaliteit van ons **grondwater** wordt gemeten via het grondwatermeetnet, dat ongeveer 2.100 meetpunten telt in landbouwgebieden. Dit net bestaat uit meetputten met filters op 3 verschillende dieptes.

Tip: Lees ook onze artikels '[Mest werkt! Maar waarom?](#)', '[Uit de oude doos: evolutie van onze omgang met mest](#)' en '[10 bodemgeboden die elke tuinier moet kennen](#)'.

Veldverkenners

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
België

Contact

M • info@veldverkenners.be

Volg ons op:

f

[screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vel](https://www.facebook.com/velscreenreader.visit.us)

Veldverkenners is een project van

